

kronik Nye tal viser, at befolkningens psykiske sundhedstilstand er kritisk – og de unge lider mest. Det virker absurd i et samfund, hvis betingelser er fred, frihed og velfærd. Vi bør meget nøje overveje det testamente, vi er i færd med at skrive til generation Alpha

Vi bør nøje overveje arven til kommende generationer

KRISTELIGT
DAGBLADS
KRONIK
9. APRIL 2018

AF SIMON
LÆGSGAARD

Forstander på
Brandbjerg Højskole,
teolog og medlem af
Folkehøjskolernes
Forenings bestyrelse

JEG TILHØRER GENERATION X, mine børn generation Z, og mine ufødte børnebørn generation Alpha. Ifølge disse stereotyper skifter generationernes værdiorientering hvert 10.-15. år. I særlig grad den teknologiske udvikling præger typerne, og den proaktive forretnings-skaber forstår, ligesom det omstillings-parate samfund, at udnytte denne "viden". Til vækst naturligvis. I den vestlige verden dyrker vi nemlig for tiden den personlige uafhængighed som det alt-overskyggende frihedsideal.

Vi bruger dag og nat på at opnå uafhængigheden – og midlet er vækst. Væksttanken er blevet vores kulturs mest gennemsyrende paradigme, som er så indgroet i vore tankemønstre, at den som politisk drivkraft er næsten umulig at stille spørgsmål ved. Set fra min stol, plantet midt i de opvoksende generationers dagligliv, gør det ensidige drivmiddel os fattigere på mange niveauer. Jeg mener, vi meget nøje skal overveje det testamente, vi er i færd med at skrive til generation Alpha.

DEN VIRKELIGE FRIHED ligger i relationen og ikke i uafhængigheden. Når vi smider bindingerne ud, ofrer vi i samme bevægelse selve relationerne og dermed friheden fra at skulle være os selv nok. Relationer er besværlige, og det er netop kampen for at holde relationerne i live, der i vid udstrækning skaber mening i vores tilværelse. Det er her, dannelsen finder sted. Og hvad i hele verden kan være så vigtigt, at man må betale for det med meningen i livet?

For nylig udkom Den Nationale Sund-

Mange af de unge påvirkes kraftigt af stress, angst og manglende livsglæde og selvværd.

hedsprofil, der viste, at særligt den psykiske sundhedstilstand i befolkningen er kritisk – og de unge lider mest. Det virker absurd i et samfund, hvis betingelser er fred, frihed og velfærd. I politiske kredse var man ikke sen til at beklage udviklingen. Først og fremmest gjaldt bekymringen dog den dårlige trivselsindvirkning på fremtidens arbejdskraft, for sådan må det være i et vækstparadigme. Det efterlader ikke megen plads til livets enorme mangfoldighed.

PÅ MANGE HØJSKOLER oplever vi mange "sårbare unge", der af forskellige årsager ikke kan honorere hverdagens krav. Vi oplever også grupper af "ressourcestærke unge" med masser af mod på fremtiden. Unge, der føler, de har en plads i det herskende verdensbillede. Men det er min oplevelse, at stadig flere fra den sidstnævnte gruppe får sværere ved at navigere, og at de, der "passer lige ned i formen", mangler tid og rum til egen dannelse. Den dannelse, der sker i mødet med det ukendte, naturen, kunsten, usikkerheden, smerten over livets meningsløshed og andet basalt grundlag for livsoplysning.

Mange af de unge påvirkes kraftigt af stress, angst og manglende livsglæde og selvværd. De bruger enorme ressourcer på for alt i verden ikke at blive opfattet som en del af "sårbare unge"-gruppen. Og i takt med at målstyringsværktøjerne bliver flere, træder grupperingerne tydeligere frem, hvorved afstanden imellem grupperne vokser og efterlader det mangfoldige og dannende møde umulige betingelser.

Den unikke danske tradition for undervisningspligt frem for skolepligt er folkets demokratiske garanti for, at staten ikke får patent på de kommende generationers verdensbillede. Den sikrer os friheden til at vælge for vore børn og unge, hvilket perspektiv der anlægges på livet, historien og fremtiden. Når udviklingstendenserne bliver konforme og demokratiet trængt, bliver behovet for frie skoler tydeligere, og for tiden er behovet alarmerende iøjnefaldende.

JEG OPLEVER, at højskolerne fungerer som oaser for livsoplysning og dannelse i en uddannelsesørken, der strækker sig fra folkeskolen til universitetet. I disse dannelsesrum kan eleverne dej få lov at hæve og boble, og her får de mulighed for kritisk at vurdere de værdier, der agerer pejlemærker i deres liv, og gøre sig tanker om, hvordan de vil være med til at skabe fremtidens værdier. Enhver folkeskole og uddannelse burde have sådanne rum i et velfungerende demokrati. I vort stadig mere målstyrede samfund opdrages vore børn lige modsat til en fremtid, som vi i stadig højere grad forsøger at vækstsikre ved at kontrollere kompetenceudviklingen. Samtidig træner vi til robusthed og omstillingsparathed for at sikre stabil arbejdskraft i en omskiftelig verden, hvor væksten og teknologien i stadig højere grad tegner verdensbilledet på bekostning af den enkeltes mulighed for at præge fremtiden.

En af de seneste udviklingstendenser i det vækst-verdensbillede, vi er i færd med at tegne for generation Alpha, er tanken om eksponentiel teknologisk

vækst. Ifølge stifterne af Singularity University kan det løse intet mindre end alle verdens problemer. Det lyder besnærende. Bevægelsen åbnede i 2017 en filial i København, og dens store teknologioptimisme vækker politisk genklang over en bred kam. Termen *singularity* dækker over forestillingen om, at kunstig intelligens accelererer så hurtigt og får så stor indflydelse på vore liv, at den overhaler den menneskelige intelligens, og at vi derfor som mennesker ikke har en chance for at forestille os den fremtid, teknologien bereder os. På mig lyder det som en fremtid, vi kun i ringe grad har mulighed for at præge. Det er et kvantespring i udviklingen af det nemme, smerteløse liv, hvor vi risikerer at smide barnet ud med badevandet ved at fjerne besværet med selv at overvinde de udfordringer, livet byder os.

Den blinde tiltro til vækst som det styrende paradigme gør i bedste fald tanker om livets meningsfuldhed og betydningsskabende fællesskaber sekundære, og den målstyring, der med nødvendighed følger, begrænser den kommende generations dannelsesrum, menings-skabelse og mulighed for at præge fremtiden. Beklager, generation Alpha. Det er en sølle arv. Jeg drømmer om et ganske andet testamente, udtrykt i følgende utopi:

I kassetænkningens klare lys findes kun kasser til klare kompetencer. Mangfoldigheden er ikke interessant – her regnes kun i kendte avancer. Her trives du godt, hvis din dej passer lige ned i kageformen.

Hvad du drømmer om, er din egen sag, så længe det falder inden for normen. Her er ingen plads til krumme agurker – ingen tid til at vente og tænke. Her køres du hurtigt igennem systemet som en anden Steff-Houlberg-skinke. Og al den dej, der faldt uden for formen og aldrig nogensinde blev brugt. Den syrer og gærer i dit indre og jager dit selvværd på flugt.

Men hvad nu hvis du var tyk i den dej, der lå lidt uden for rammen. Hvis du nu havde en særlig profil, som ikke lige passede til hammen. Tænk sig, hvis hele dejen fik lov at hæve, så ingenting blev levned. Tænk, hvis vi brugte vores skolesystem til at opdyrke præcis det DU evned'. Bagt til et duftende brød kunne dejen skabe liv og lykke. Nu ender den som en dej i det lokum, vi dagligt skider et stykke.

Jeg drømmer om at det særlige må leve og gro i fællesskabets favn. At hver og en i fremtidens samfund må finde sin trygge havn. Hvorfra forundring og livsmod må føre dem ud på alskens dristige toger. Jeg drømmer om et samfund, hvis opgave det er at være DIT skatkammers vogter. Jeg drømmer om omsorg og rummelighed som adelsmærke for dets institutioner. Der skaber plads til det særlige i det almene gennem nære og stærke relationer. Jeg drømmer om at spinde klare røde tråde imellem et "jeg" og et "vi". Jeg drømmer kort sagt om, at vi – slipper højskolen ud i det fri.